

nserati se sprejemajo in velja risopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat.

2 " " " " " 2 " "

15 " " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskani se se primeroma zmanjša.

Rokopisi

ne se vračajo, nebrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice št. 5.

Izhaja po trikrat na teden, četr v torek, četrtek in soboto.

Rumunija kraljestvo.

Pozornost sveta je obrnjena na izhodni konec Evrope, kjer stanujejo ob dolinem Dunavu in okrog erdeljskih planin potomci nekdanjih rimskih izseljencev, pomešani z različnimi narodi, pa ohranivši si korenike jezika latinskega, ki je v stari Daciji odrinil prejšnje tamošnje jezike. Rumunci so eden tistih narodov, ki so dolgo pod tujim jarmom zdihovali, pa se zdaj krepko vzdigujejo iz svojih sužnih oklepov. Južno-izhodni del naroda se je z rusko pomočjo oslobodil turškega jarma in je od zadnje turške vojske popolnoma neodvisen postal; severo-zapadni del pa je še pod gospodstvom madjarskim. Madjari so do zdaj zaničljivo mislili o tem narodu in isto tako z njim postopali. Bliža pa se čas, ko zna to zaničevanje za Madjare osodepolno postati. Rumuncev je vseh vkup deset milijonov, toraj presegajo v številu vse izhodne narode, vsacega posebej števi: Poljakov je 9, Čehov 5, Madjarov 5, Srbo-Hrvatov 5, Bolgarov 6, Grkov 3, Slovencev 1, Arbanasov 1, Slovakov 3 milijone. Po številu so toraj Rumunci prvi med temi manjšimi narodi, in že iz tega vzroka ne bi se smeli tako na steno pritiskati, kakor se to godi na Ogerskem kjer se celo volitev v državni zbor udeleževati ne marajo, ker že naprej vedó, da bi v peštanskem zboru nič za sebe pridobiti ne mogli.

Rumunci upajo v lepšo bodočnost, oni sanjajo o zedinjenji vseh svojih sinov v eno državo. Naravno je, da so te težnje obrnjene zoper Avstro-Ogersko monarhijo, kjer živi nad tri milijone Rumuncev zaničevanih in na stran potisnjenih, ker imajo le en par zastopnikov

iz Bukovine v dunajskem parlamentu, v peštanski zbornici pa nobenega. Če je bila Rumunija pa že prej nekaka nevarnost za Avstro-Ogersko, toliko večja bo še zdaj, odkar sta dva momenta povzdignila rumunsko moralno moč, namreč po vojski izrečena neodvisnost državnice, in pa zdaj nje povzdignjenje za kraljestvo. Dokler so Rumunci še v Carigrad danj plačevali, morali so gledati, da se te odvisnosti znebó. Zdaj so neodvisnost dosegli, in poleg tega je še Turčija tako potlačena, da se od te strani ni nobene nevarnosti več bati; naravno je, da zamorejo Rumunci zdaj svojo pozornost obrniti na svoje brate v Avstro-Ogerski. Sicer je pač nekaj Rumuncev tudi v Srbiji, v Bolgariji in Rusiji, pa teh število je neznatno, in se v prvi vrsti za te ne bodo brigali, ampak „Romania irredenta“ bo videla le svoje otroke na Ogerskem, Erdeljskem in v Bukovini. Odkar so svojega kneza proglasili za kralja, bodo še bolj navdušeni za celokupnost in mogočnost svoje države, kajti že beseda „kralj“ ima neko veličastvo v sebi, ki vnema rumunske srce. Agitacija rumunske narodne stranke je toliko bolj olajšana, menj ko se ogerska in tudi avstrijska vlada zmeni za želje in prošnje Rumuncev po ravnopravnosti. Na Ogerskem so heloti brez vsacega političnega upliva, in madjarska vlada si v svoji zaslepljenosti še v dolžnost šteje, vse prošnje in težnje Rumunov strogo odbijati in narod v strahu držati. Da se tudi v Bukovini za Rumunce nič ne stori, nam ni treba dostavljati. V Črnovicah je nemška gimnazija in nemška univerza, kakor že od nemškutar-skih vlad ni družega dobiti. Večno pa ne

more tako ostati, kajti Rumunija si bo štela v dolžnost in v svoj poklic, da osvobodi brate svoje, v Avstriji živeče. Tu preti Avstriji velika nevarnost. Sedajno kraljestvo rumunsko sicer ni prav veliko, vendar šteje pet milijonov duš, tedaj toliko, ko je Madjarov; državnica ima 100.000 vojakov na nogah in jih lahko postavi še drugih 100.000. Če nam toraj prav Rumunija sama ne bo mogla škodovati, vendar se lahko pripeti, da bi se Avstrija v kako drugo vojsko zapletla, in v tem slučaju nas lahko Rumunci od zad primejo, ter nam lahko mnogo škode napravijo. Mogoče, da celo verjetno je, da bi se v tem slučaju Rumunci na Erdeljskem, na Ogerskem in v Bukovini pridružili svojim bratom in njih moč pomnožili.

Skrajni čas je, da avstrijsko-ogerski diplomati in državniki to zadevo bolj resno v pretres in prevdarek vzamejo, nego so bili do zdaj navajeni. S zatiranjem narodov ne bo šlo naprej v Avstriji, to pelje v pogubo države. Pa če prav cislajtanska vlada kaj privoli za Rumunce v Bukovini, bati se je, da bo ogerska vlada pri svoji trmi ostala, in tako tirala svojo deželo, in z njo celo državo v pogubo. Obžalovali bomo vnovič nesrečno dogodbo Beustovo od leta 1867, da se je Madjarom izročila cela Ogerska in še Erdeljska. Kajti pod avstrijsko vlado bila bi sprava z Rumunci še mogoča, pod madjarsko vlado pa ne, ti bodo raje v svoj pogin šli, nego se odrekli svoje hegemonije na Ogerskem. Nam Slovincem zna to biti vse jedno, kaj se godi z Ogersko, nam se Rumuncev ni bati, pa v pogledu na slavo in moč cele Avstrije obžalujemo, da ona ne more priti dočuredjenih razmer, da se ne more

Pisma iz Meksike.

Jalapa, 25. prosinca 1881.

Predragi Slovenci! Mnogo vas ne pozna ne po imenu kraja, s kterega vam pišem, in morda ste radovedni, poznati ta kraj, torej vam hočem vstreci; in videli boste, kako liberalci iz rsja naredé puščavo.

Kdor iz Evrope v Meksiko potuje, zagleda proti zahodu iz morja se vzdigovati bel vrh, enak beli megli, in to kakih 100 kilometrov od brega. To je glava velikanske gore C tlaltepetl po meksikansko in Volcan de Orizaba po špansko imenovane, z večnim snegom pokrite, 5292 metrov visoke. Nekaj ur pozneje vidiš iz morja rasti goro Nauhkampatepetl ali štirivoglato goro po meksikansko, in Cofre de Parote po špansko imenovano; in naposled ustaja iz morja mesto Veracruz, s peščenimi griči obdano, ki je imelo do pretečenega leta zid, kakor trdnjava. To je prvo in najimenitnejše trgovinsko mesto meksikanske republike, ker tukaj vse barke izkladajo in nakladajo svoje blago. Kolikor pa je mesto tudi važno za kupčijo, vendar nima več ko 10.000 prebivalcev, ker tukaj razsaja vsako leto od mesca maja do vinoteka ena huda bolezen, ki jej

pravijo „vomito“, ki vsakega tujca napade in ga v malih urah s strašnim davljenjem in bljuvanjem črne krvi umori. Le takim, ki so tukaj rojeni, in take, ki so bolezen že enkrat srečno prestali, tem prizanese. Lani po leti pa ni bilo te bolezni, zato se je pa pričela mesca novembra toliko huje, tako da jih je po 30 na dan umrlo in je vse iz mesta bežalo. Ta bolezen še zdaj ni prenehala, in napade vsacega, ki se mestu približa. Tujcu, ki z barke stopi v mesto, ki ni več od Maribora ali Celja, zdi se kaj čudno, videti vse strehe in zvonike pokrite s črnimi ticami, enakimi puram po velikosti. Te tice spadajo v vrsto jastrebov, njih je v mestu na tisoče, in imajo to nalogo, da iztrebijo po mestu vsakoršno nesanago. Ljudi so tako vajene, da se človeku na ulicah komaj še ognejo. Mesto je redno zidano z ravnimi ulicami, hiše so nizke. Ljudje, kar jih je belih, so rumenkasto-blede barve, kakor bi vsi zlatenico imeli. Po leti je hudo vroče, po zimi mraz, posebno ob času burje, ki hudo razsaja, kakor v Trstu, in trpi od septembra do sušca. Iz Verakruza se železnica vleče med peščenimi griči. Ti griči so nasuti iz samega drobnega peska, ki ga morje na breg vrže, solnce pa posuši; potem pa veter

ta pesek sém in tje nosi, tako da imajo ti peščeni griči vedno drugačno podobo. Tako peščeni so vsi hribi ob meksikanskem iztoku. Iz tega peščenega sveta pride železnica potem na močvirnato zemljo, gnezdo brezštevilnih komarjev, ki vsacega opikajo. Tako se dojde v postajo Tejerio. Tukaj se železna črta razdeli v dvojno; ena črta se obrne proti jugozahodu mimo gore Čikihuite v mesto Cordova Orizaba, potem mimo visokega snežnika v Meksiko in Pueblo; druga črta pa pelje proti severozahodu do postaje San Juan. Od tu naprej ne vozi več hlapov, ampak mule.

Popotniki se vsedejo v tri odkrite, male vozove, in se vozijo naprej med gozdi palmovih dreves, ki nimajo vej, ampak po dva do tri metre dolge peresa in so nektare celó do 30 in 50 metrov visoke. Vidi se najlepši cvetlice, zmešane med kavčukovim drevjem, iz kterega teče takozvana gumielastika. Tu se nahaja tudi mahagonsko drevo, ki se izvaž kot mahagonski les, tu so različne za Slovence nenavadne cvetlice, zelišča in živali. Tukaj vidiš veliko opic in papig razne velikosti, od radeče ko petelin velike Guakamaje do vrabcu enakega, zelenega, zlato spreminjajočega, vedno veselega, nemirnega papagaja, Perikito ime-

povzdigniti do načela ravnopravnosti vseh narodov. Ako hočejo naši državniki nevarnost ob naši izhodni meji odstraniti, neobhodno se jim kaže potreba, da zadovoljijo Rumunce v našem cesarstvu živeče. Ako bodo pa svoje dualistično, le dvema narodoma priklonjeno politiko naprej tirali, potem si mi umijemo roke, mi ne bomo krivi, ako bo država vsled take politike v kake sitnosti prišla ali pa celó kako škodo trpela.

Politični pregled.

V Ljubljani 1. aprila.

Avstrijske dežele.

Slovenski poslanec baron **Gödel** je govoril o zadevi gruntnega davka, ter zagovarjal znižanje tega davka za mariborski okraj, kateri se je previsoko cenil. (Tega so krivi le nemškutarski cenilci, ki se jim slovenski kmet nikdar, in tudi pri tej priložnosti ni smilil. Op. vredn.) Gödel je pravil, kako je kmet obožal, da si ne more nič več kupiti, in to je slabo tudi za obrtnike v mestih, ki ne morejo svojih izdelkov prodati. Samo oderuhi in prodajalci žganja imajo s kmetom še kupčijo, dokaz, da je kmetijski stan hudo propadel. Kmeta ne tlačijo toliko cesarski davek, kakor grozno velike doklade za deželo, za okraj in za občino. Štajerski vinogradi so se previsoko cenili, ker se je računat dohodek po dobrih letinah, in dobre letine so le redke, toraj je vse previsoko cenjeno. Zastopnik vlade pa je proti Gödelu govoril, ter povdarjal, naj kmetje iščejo pomoči v pritožbah ali reklamacijah.

Štajerskim vinorejcem toraj ne ostaja drugega, ko da se pritožijo zoper previsoko cenenitev, naj navedejo tehtne uzroke; naj si omislijo dobre zagovornike; narodni advokati in drugi izobraženi, v tej zadevi izvedeni možje, kakor dr. Srnc, dr. Radej, dr. Gregorič, dr. Dominkuš itd. jim bodo te pritožbe že iz domoljubja po ceni naredili.

Naš **notrajni politični položaj** se razvija tako, kakor bi se bližali **absolutizmu**. Politične stranke zgubivajo svojo moč, v isti meri pa raste mogočnost ministerstva. V zadevi gruntnega davka bila je ustavoverna stranka hudo tepena in se je celó razcepila; pa to nam nič ne koristi, ker vlada tudi želje naše stranke **popolnem pre-**

zira. Vsled tega raste tudi od dne do dne nezadovoljnost med **Čehi** in med **Slovenci**, Stanje slovanskih poslancev, razun poljskih, postaja čedalje bolj težavno, ker na eni strani ne morejo dalje podpirati vlade, na drugi strani pa zopet nečejo krmila izročiti ustavovercem. Morda bo še edina pomoč, ko bi na novo voljeni Coronini zbral okoli sebe en del zmernejših ustavovercev, in ko bi potem naša stranka s tem novim klubom v dogovor stopila, ter si zagotovila večino, **neodvisno od vladne milosti**.

Slovenski advokati in notarji kranjski so se pri pravosodnem ministru pritožili zoper Stremayrov odlok o ničevosti slovenskega jezika.

Državni zbor je sprejel z večino tudi II. in III. člen postavbe o **gruntnem davku**. Slovenski poslanci so glasovali za Gödelnove in Pajerjeve nasvete, vsled katerih bi se davek imel olajšati **Goriški, Koroški** in dolenji **Štajerski**, pa njihovi nasveti so ostali v manjšini.

„Politiki“ se piše, da **slovenski** poslanci energično zahtevajo ravnopravnost pri sodnijah, in ker se pravosodno ministerstvo izgovarja, da ni kompetentno, ukazovati višemu sodišču, da zahtevajo posebno postavbo. Češki in nemški konservativni poslanci bodo slovenske v tej zadevi podpirali.

Slovansko-češka **univerza v Pragu** se ima še letos ustanoviti in otvoriti.

Ministerstvo je odločilo, da se ima v prihodnjem šolskem letu odpreti prva **češka ljudska šola v Brnu**, ki se ima potem leto za letom razširiti po potrebi.

Cesar se je bojda pohvalno izrazil o zadnjem govoru ministra Dunajevskega.

Vnanje države.

Še vedno se ponavlja govorica, da ima **odstopiti** baron **Haymerle**, minister naših zunanjih zadev, in to zdaj v pogledu na razmere z Rusijo, ki se bodo menda nekoliko poboljšale v smislu nove tricarske zveze. Kaj je na tem resničnega, bomo še le videli.

Nemška vlada hoče, da se Rusiji prikupi, bolj energično postopati zoper socialiste. Govori se mnogo o skupnem delovanju vseh vlad zoper socialiste in nihiliste.

Grecija se oborožuje, ravno tako **Tur-**

čija. Med tem se pa pletejo medsobni, brezuspešni dogovori, da čas preteče.

Razdraženost Rusov zoper **Švico** se kaže še vedno v ostrih člankih ruskih listov.

Angleška vlada hoče Rusiji na ljubo omejiti svobodo zavetja za politične hudodelnike. Dvomljivo pa je, da bi zbornica tem navetom pritrčila.

Pravijo, da se hoče Bismark vendar enkrat omeščati, in **katoliški cerkvi** njene pravice nazaj dati. V tem smislu se dogovarja z voditelji katoliške stranke, Reichenspergerjem in Frankensteinom.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 31. marca. (Šolski nadzornik Smolej. — Državni zbor. — Borzni davek.) Po dolgem obotavljenju je naučni minister baron Konrad vendar le imenoval šolskega nadzornika za srednje šole na Kranjskem. Kakor ste že zadnjič telegrafično poročali, dospel je na to mesto dosedanji gimnazijski vodja ljubljanski g. Smolej. Vlada je pri tem imenovanju ravnala po svojem glavnem načelu, namreč dosedanje za Slovence jako trnjeve poti vkreniti na bolj prijaznejšo, ne da bi pa s tem vznemirila nasprotné duhove in vzbudila veliko hrupa, ki se ga skuša po vsaki ceni ogniti. G. Smolej se ji je zdel v ta namen najpripravnejša oseba. On slovi kot marljiv, skušen in strog učitelj, ki se pa v političnem oziru nikdar ni odlikoval, ne političnih shodov vdeleževal, še manj pa v konstitucionalnem društvu po zgledu nekterih gospodov rogovilil zoper narodnjake in vlado. Na drugi strani si je pa vedno prizadeval pozvediti vladine misli in namene ter vstrezati željam deželnih predsednikov. Zato vlada za trdno pričakuje, da bode on za sedanji čas najbolje vstrezal njenim namenom ter zdatno podpiral g. deželnega predsednika. Da je hotela vlada z njegovim imenovanjem vstreti slovenskemu prebivalstvu na Kranjskem, se bode pa še bolje pokazalo pri izvolitvi njegovega naslednika na gimnaziji ljubljanski. Imamo namreč vzroke nadejati se, da bode novi gimnazijski vodja mož, ki bode dal v zvezi z g. deželnim predsednikom in novim šolskim nadzornikom ljubljanski gimnaziji tak obraz, ka-

novanega, ki se lahko govoriti nauči. Jaz imam enega, ki slovensko govori, in samo on mi zna v mili slovenščini vošiti „dobro jutro!“, „kako se imate?“, „dajte mi sladkora!“ potem mi pa še zapoje „Kranjc je rad vesel, kaj bi ne zapel —“. To mi celi dan poje in govori in me opominja na mojo domovino. Da se vrnemo k popisu potovanja, povedati je treba, da od San Juana pot vedno bolj v breg leze, med najlepšimi gozdji in v plodnem zelenji in cvitu. Kolikor tudi pa se vidi bogatost in rodovitnost narave v obilnih rastlinah, vendar je tu nekoliko dolgočasno, ker nikjer ni videti ne človeškega stanovanja, ne obdelanega polja. Samo govedina in konji se pasejo na okoli. Tukaj še mori in davi bolezen „vomito“ imenovana, in Evropejec ni v varnosti, dokler ne zagleda prvega hrasta, ta je znamenje, da tu je meja hude bolezni. Zadnja vas, ki jo doseže še „vomito“, je Paso de Ovejas, obstoječa iz nekaj palmovih koč in male cerkvice. Od tukaj gre cesta vedno više, da pride do mosta „Puente nacional“. Ta most je bil dozidan še od španske vlade, kakor tudi cesta, ki je povsod obzidana z meter visokim zidom. Most je enak rimskim vodotokom, ni raven, ampak zvit.

Čez ta most se je peljalo veliko zlata in srebra, dokler so Španci tu vladali. Cesta gre vedno više do postaje Plan del Rio, kjer je bila prva bitka med tačasno cesarsko in ljudovladno vojsko. Prvo cesarstvo Isurbidovo je bilo tu premagano in ustanovljena ljudovlada Santa Anova. Naprej se pride vedno viši do kraja Cero Gordo, kjer so l. 1847 severni Amerikanci premagali in uničili predsednika meksikanskega Santa Anovega. Potem se pride do grajščine Eacero, poprej Santa Anove, ki ima več zemljišča, ko vsa gorenjska stran.

Od tod se gre še nekaj viši, in naenkrat potnik zagleda med drevjem pod goro Makuitpetl — prijazno, belo, snažno mestece Jalapa, najprijetnejši in najpriljudnejši kraj cele Meksike. Tega ne pravim samo jaz, ampak to potrdi vsak tujec. Slavni Humboldt, ki je cel svet obhodil, piše o Jalapi sledeče: „Jalapa je mesto, ki se sme brez strahu med najprijetnejše šteti na celém svetu. Okolica mesta je bolj prijazna, ko so gozdji tropiški, in menj samotna, ko gozdji evropejski. Teló in duh se tu dobro počuti; zrak je napojen z dišavami iz bližnjih gozdvov, v katerih raste likidambarsko drevje, iz kterega teče neka

lepodišča smola, enaka kadilu in miri; perje ima to drevo tako, ko javor, le malo manjši, pa dišeče, ko lavorikovo.“ Jourdanes imenuje Jalapo en šopek cvetlic na zeleni trati. Tukaj je večna spomlad, po leti ni tako vroče, ko drugodi v Meksiki, ker leži Jalapa 1320 metrov visoko nad morjem; po zimi pa tudi mraza ne poznamo, akoravno ga v drugih krajih Meksike včasih precej čutijo. Posebno letos so imeli precej hudo zimo, kakoršne ne pomnijo kmalo, in je v mnogih krajih padel sneg, kjer ga niso navajeni; v Jalapi pa so cvetele kamelije in druge cvetlice. Iz Jalape se vidi še morje, ki je oddaljeno 60 kilometrov, in mesto Veracruz, ki je oddaljeno 114 kilometrov. Jalapa im 12.000 prebivalcev. Proti jugu se vidi visoki snežnik Orisaba, proti zahodu Cofre de Perote, proti severu pa gora Navlineo, kjer je največi vodopad.

V mestu in okoli mesta rastejo na prostem kava, pomeranče, čirimoji, platane, sapote, beli, črni, rumeni, zeleni ananas in korenina zdravniška, ki jej pravijo „jalapa“. Raste nadalje tobak, kamelije, in vse cvetlice evropejske. Grozdje zori v mescu decembru. Pet kilometrov od tod najdeš jabelka, hruške,

kor ga prvi naučni zavod za narod slovenski zasluži.

Državni zbor je v čerajšnji seji, ki je trajala od 10. ure do 11. u. popoldne, dovršil pretresovanje postave o novem zemljišnem davku. Zadnji trenutek je bil goriški poslanec Pajer nasvetoval, naj se tarifi nekterih dežel znižajo in postava vrne davkarskemu odseku, naj on njegove nasvete pretresa in o njih poroča, in Schaup je vsled tega umaknil svoj samo za obe Avstriji, Štajarsko in Tirolsko namenjeni enaki predlog. Pa pri glasovanju je bil predlog Pajerjev, dasi so tudi mnogi nemški Pemci zanj glasovali, zavržen s 170 glasovi proti 142. Baron Walterskirchen je za tem nasvetoval, naj se o Pajerjevem predlogu precej v zbornici pr.čne razgovor, pa ta predlog je bil odbit še z večjo večino, namreč s 196 glasovi proti 112, in prav enaka razmera glasov bo tudi pri tretjem branji te postave, ki je jutri na dnevnem redu.

G. Obreza mora še zmerom potrpežljivo čakati trenutka, ko mu bode mogoče vtemeljiti predlog o borznem davku. G. predsednik ga je hotel postaviti na jutranji dnevni red, a ker se ravno sedaj denarni minister pogaja za 50 milijonov goldinarjev, ki jih mora vzeti na posodo, da poravna državni primanjkljaj, nečejo borze z imenovanim predlogom toliko časa vznemirjati, dokler ne bode to posojil dovršeno. Sicer pa so pogoji tega posojila za vlado jako ugodni, ker bode pet obrestne obligacije oddala neki po 90 gl., med tem ko je v prejšnjih časih dobivala zanje komaj po 70 gl. To kaže, da borzijani do sedanje vlade nimajo toliko nezupanja, kakor naši levitarji v zbornici, in da od nje pričakujejo vravnaja državnih dohodkov.

Telegram „Slovenu.“

Z Dunaja, 1. aprila.

Minister Pražak je odgovoril na interpelacijo slovenskih poslancev, da on sicer ne more uplivati na razsodbe najvišjega sodišča, da pa hoče pravosodno ministerstvo v pogledu na posledice enega odloka pri drugih sodnijah, in z ozirom na ravnopravnost jezikov utemeljeno v državnih osnovnih postavah, varovati svojo nadzorno oblast na polji uprave, in da hoče v svojem delokrogu na to gledati, da se bodo izpolnivali od pravosodnega ministerstva glede jezikovnega vprašanja izdani, v interpelaciji naštetih ukazi. (Odobranje na desni).

Postava o gruntnem davku bila je v tretjem branji sprejeta.

Seeder je imenovan za ministerskega svetovalca, pa ostane v Mariboru.

Okrajni komisar Grill je imenovan za okrajnega glavarja na Kranjskem. (Ali za Litijo?)

Državni zbor je danes rešil mnogo peticij, jutri je obravnava posojila 50 milijonov goldinarjev.

Opomba vredništva. Ni zastoj danes „prvi april“, kajti iz ministrovega odgovora razvidimo, da bo vse pri starem ostalo, oziroma pri tem, kar bo Stremayr ukazal.

Domače novice.

V Ljubljani, 2. aprila.

(Jakob Smolej), gimnazijalni vodja ljubljanski, po domače „Pratkarjev“ iz Gorenjskega, star nemškutar, je imenovan za šolskega nadzornika na Kranjskem, namesto Zindlerja. Slovenski zna toliko, ko „Rešpehtarjova kuharica“. Z njegovim imenovanjem je stopil Konrad popolnoma v stopinje Hasnerjev in Stremayrov, kajti tudi ti so nam take moše imenovali. Taaffejeva doba poganja vedno lepše cvete!

(Občinska volitev.) V Radočji vasi, okraj Litija, bil je izvoljen za župana Miha Zupančič, za odbornike pa Miha Bregar in Franc Pajek.

(Občinska volitev.) V Šmarjeti na Dolenjskem je voljen za župana Jožef Pergar, za odbornike pa Zalokar, Povše, Vajs in Obrič.

(„Untersteirische Post“) pod tem imenom bo pričel izhajati, kakor „Narod“ poroča, nov časnik v Slovincem prijaznem smislu v Mariboru, in sicer po dvakrat na teden. Naročnina 50 kr. na mesec. Prvi list izide na cvetno nedeljo. Na Štajerskem je res potreben nemšk list v našem smislu, da odstrani mnoge predsodke o naših težnjah, ki se nahajajo še v nemških krogih, podpihovane in pomnožene še po listih, kakor so „Tagespost“ in „Marburger Zeitung“.

Razne reči.

— Občni zbor „Političnega društva Edinost“ kateri je bil na dne 3. aprila v Komnu naznanjen, je zaradi nekaterih zahtev odnešen in se bode do časa v časnikih naznanilo, kedaj da bode zborovanje za predsedništvo.

— Slovansko pevsko društvo na Dunaji priredi pondeljek 4. aprila t. l. v cvetličnih dvoranah dunajskega vrtogradnega društva „besedo“. Program je sledeči: 1. A. F. Tovačovsky: Žene mrak se (češk zbor); 2. A. Nedved: Slovo, slovensk zbor z tenor-solom; 3. Fr. Bazin: Križari na morju, veliki koralni prizor — mešan zbor (češk); 4.

Tukaj jim navada ne pripusti, da bi se domačih del lotile; znajo pač šivati na mašino in igrati na glasovir, drugih reči pa malo umejo.

V šolah se učé poleg domačega (španskega) jezika še angleški in francoski, pa malo ktera je, da bi te jezike govoriti znala, nauči se le toliko, da nekaj razume. Večidel so belega obraza, ker je veliko tujcev tu naseljenih, pa oči imajo vse črne in zelo žive. V družbi so ljubeznjive in prijazne, dobrega srca, pa zelo lišpu vdane. Za otroke so še predobre naše žene, tako da se otroci že v mladih nog lenobi vdajo, ker jih nihče ne priganja k delu. Ženske ljubijo ples in petje, tudi igri so nekatere vdane, pa ne tako strastno kakor možki. Kar se pobožnosti tiče, niso zelo goreče; ena tiha maša ob nedeljah jim je zadosti, k naku že ne gredó več, posebno gosposke ne.

(Konec prih.)

Воробієвичъ Ой того ж мѣ погорнило слова Щобронка Херцоговачка попутница. Pri tej besedi sodelujejo gospici Marija Schmid in Marija Schuster, žensk zbor in godba peš-polka nemškega cesarja. Vstopnice dobivajo se: pri dr. Jan. Zenoč-u I, Bräunerstrase 4, v slovanski Besedi I. Rothenthurmstrasse 12 in pri kasi po 1 gl. 50 kr. za osobo. K obilni udeležitvi vljudno vabi odbor.

— Zabavnik „deutscher Haus-schatz“ je izišel 9. zvezek. Vsebina njegova je: Eine wunderliche Geschichte. Ein Ausflug an die Bernsteinküste. Götigeda padishanin, Reiseerinerungen aus dem Türkenreiche. Aus dem Buche der Natur. Dr. Pius Zingerle (s podobo). Das Kölner Dombild (s podobo). Klausentoni und Grubhof-Lisel, Erzählung aus dem Zillertal. Die hartherzige Schwester (narodna pesem s podobo). Die Reichsabtei Corvey. Berliner Chronik. Blumenküsser in Südamerika (s podobo). Allerlei (spodobami).

— Pomoč za prehlajen želodec. Kolikor huda in razširjena je tudi ta bolezen, vendar ljudje ne vedó, da imamo prav lahko zdravilo zoper njo. To so ometki ali smetke, namreč tisto mleko, ki se loči iz smetane, kedar se iz nje surovo maslo (puter) dela. Kdor ima toraj prehlajen ali pokvarjen želodec, pa nima doma ometkov, naj si kupi vsak dan nekaj smetane, pa naj jo v kaki posodi tako dolgo ometa (meša), da se bo razdelila v puter in ometke. Prviga naj porabi, kakor hoče, ometke pa naj vsak dan po trikrat pije vsakokrat kak pol-č ali vsaj pol litra.

— Konec armenskega razkolništva. Nekteri armenski duhovniki so se bili uprli armenskemu škofu Hassunu, ter se hoteli ločiti od katoliške cerkve. Zadnji teden pa se je podal msgr. Luka Kazandžan, pričetnik razkola v Carigradu. Nekteri duhovniki so hoteli pri razkolništvu ostati in svojega škofa voliti, pa turška vlada je njih cerkev obstopila z vojniki. Na to so se nepokorni duhovniki podali in naznanili papeževemu poslaniku Vanutelli-ju, da se vrnejo v katoliško cerkev.

— Učite se teorije (znanstva), sicer „ostanete mojstri-skaze svoje žive dni“. Te besede bar. Berlepša o čebelarstvu so prišle mi na misel, ko sem članek: „Narodno gospodarstvo“ v „Slovenu“ čital. Nočem reči, da ni nič resničnega v članku; da, dobro znan se povsod tudi tu najde; ali marsikaj se mi zdi pa jako pretirano, zaradi kakega namena, ne bom preiskoval. Dejanski kmetovalec toži, „da teoretični možje brez prakse pišejo o kmetijskih stvarih“. Mar naj pišejo le teoretično-praktični kmetovalci? Gotovo bi bili naj bolj sposobni, ali kaj, če ne storijo! Naj bi le njihove članke „Novice“ donašale, bi le vsaki mesec enkrat komaj luč sveta zagledale in znabiti še jako tanke. Mar li se širi vednost le po praksi-djanji? Gotovo ravno tako po teoriji-znanstvu. Da bi nam ne koristila vednost, koliko belina in koliko lesa ima ta ali druga trava v sebi, pač ne vemo, kdo bi si upal zatrdovati. Da se to ravna po različnosti prstí, je istina; to pa ravno uč teorija ali znanstvena vednost. Ta vednost pa tud uči prst zboljšati in rodovitnejšo storiti, kar se vselej sicer ne doseže, vendar pa mnogokrat; mnogokrat pa bi se še več doseglo, naj bi se kmetovalci več teorije učili. In naj bi tudi zaradi neugodnih okoljšin zemljišča ne mogli zboljšati, bi pa saj vedeli, koliko mero enake trave potrebuje živina v ugodni, koliko pa v neugodni legi.

Enako je z živino. Gospodar z zanikrno

orehe. Pomeranče cvetó in rodé sad celo leto, kava ravno tako; vendar kava najbolj obrodí mesca sušca, pomeranče pa mesca grudna (decembra). Mesto je podobno staremu mestu v Trstu; samo nekatere ulice so ravne; hiše so lepe, imajo večinom po tri nadstropja, vsaka ima svoj vrtec. Vse je snažno od zunaj in od znotraj; še pri revnih ljudeh so postelje vedno z belimi, opranimi rjuhami pokrite, stene so lepo pobeljene; dekleta hodijo v snažnih krilih, še reveži so čedno oblečeni, kar po drugih krajih v Meksiki ni videti, posebno ne med Indijani, ki so zelo neznažni in nosijo srajce tako dolgo, da z njih padejo. Ne samo kraj je tukaj lep, ampak tudi ljudstvo, posebno ženski spol, in o jalapskih dekletih se poje, da so „lepe, kakor njih nebó, prijetne, kakor njih cvetlice.“ Vendar naše Slovenke jih še prekoso, ker so poleg lepote tudi pridne in znajo delati, tukajšne jalapske dekleta pa se delu nerade udajo; redka je, ki zna kuhati.

muricodoljsko telico bi bil boljše opravil, ko bi bil po teoriji vedel razloček obnebnja in vode svojega muricodoljskega kraja. Da se hoče domače pleme popolno zatreti, nam je novo; mar več se vedno priporoča, naj boljše domače pleme s ptujim križati, ne pa z vsakim tudi mršavim. Naj bi se bilo vselej na ta svet oziralo, bilo bi že marsikaj drugače kakor je zdaj. Da bi bila taka napaka, breje junice ptujega plemena kupovati, tudi ne verjamemo. Menda je še boljše, če tele začne takoj naš zrak, našo krmo uživati, kakor pa, če se mora še le privaditi in med tem časom medleti. Nebreje telice so se pa redko kdaj in le slučajno kupovale. Sploh rečem, naj le gospodar, ki misli ptuje pleme za zboljšanje domačega kupiti, po teoriji vse okolščine v poštrev vzeme in bode gotovo dobro opravil. Da je pa mogoče, da kupljeno živinče po bolezni medli ali celo pogine, no, kaj ni vse mogoče? Tega pa ni teorija kriva. Naj bi zaradi nevarnosti, da se nam ptuje pleme slabo obnaša, vsako poskušnjo mogli opustiti, no, potem bi ne imeli zlahkanih konj, ne boljsh govejih plemen; da tudi ne pšenice in drugega žita, še manj pa zlahkane sadnega drevja.

Pri zgledu o „vavptu“ nam ni prav jasno, mu li pisatelj pripisuje pomanjkanje teorije ali prakse; vsakako nam to kaže, da je izvedenemu kmetovalcu obojega treba. Graja v ravnani z gnojem; je resnična; enako tudi o plitvem oranji; res pa ni, da bi bile „Novice“ krive, ampak krivo je, da se njih teoretični nauki niso spojnivali.

„Da bi učitelji o kmetijstvu podučevali — to ni nič, teorija nam ne koristi nič.“ Sam pa vendar ne pozabi zraven pristaviti, da je teoretično izobražen, malo nižje pravi pisatelj, da tudi „s skušnjami kmetu ni nič pomagano“. S čem pa, dragi prijatelj? Saj poskušnje so delo „praktično“! S česa pa se bodo „praktični sadovi“ trgali? S teorije ne, s poskušnjej nel! Prijatelj, iz obojega, naj bi povsod le gluhih ušes ne nahajali!

„Napravite v vsakem kraju po eno izgledno kmetijo.“ Prav radi; volje nam res ne manjka. Tudi pisatelju pritrđimo, da bi bilo prav dobro in koristno, naj bi zamogli na izglednih kmetijah svoje „sive teorije in „poskušnje“ dejansko pokazati; ali nasvetovajte nam le kako! Kje so tisti zlati, sreberni, ali, bodi si, tudi le papirnati rudniki, kjer bi zajemali, da bi te izgledne kmetije kupovali in z vsem potrebnim orodjem in osebštvom preskrbovali? Izgledno kmetijo na Dolenjskem že leta in leta napravljamo, pa še ni gotova. Je li mar krivda pri „Novicah“, pri sivih teoretikarjih ali kje?

Enako je končno z očitanjem neposušene močvirja. „Imajo se seje“ (kaj pak dve, tri ure stati, bi bilo vendar malo preveč), „sklicujejo se strokovnjaki“ (da, pač; še tako ni dosti, kaj bi že bilo, ko bi sklicovali nestrokovnjake); ti napišejo dosti papirja (pergamentne kože bile bi še dražje). „Lopato vzemite v roke, lopato, ne peresa“. Dobro; naj pa lopatar ne vé kam lopate nastaviti! Naj ne vé, kako globoko jo tu in tam v zemljo potisniti! Naj ne vé koliko vode bo odpeljal vrezan vodotoč! itd., itd. Izrecimo le še sodbo, na katero nas pisatelj „narodnega gospodarstva“ z zadnjim stavkom: „Tako naš kmetovalec; če ima prav ali ne, naj sodijo drugi“ kliče in ta je: Qui bene distinguit, bene docet. Teorija in praksa t. j. znanstvena in dejanska vednost je kakor duša in telo vsakega dela.

— Kako osušiti vlažno (mokro) zidovje. Za mokro zidovje so iznašli na An-

gležkem ta pripomoček: 3/4 funta mila (žajfe) se skuha v 10 funtih vode, in dokler je še vroča, se operejo s to vodo vse stene. Čez 24 ur se skuha pol funta kafe v 40 funtih vode, in s tem se stene zopet pomažejo. Na ta način so osušili stene neke hiše, ki je stala pri morji in bila tako mokrotna, da se ni moglo v njej stanovati.

— Vnetost Amerikancev za rože. V bogatejših ameriškanih hišah so žive cvetlice tako priljubljene, da za nobeno reč toliko denarja ne izmečejo, ko za rože. Po oknih povsuh kotih in na policah rastejo in cvetó različne, dostikrat drage in redke rastline, tako da so sobe podobne vrtnarskim glažovnicam. Tudi na plesih in veselicah se gospe in gospodične najraje kinčajo z živimi cveticami.

— O položaji Čehov na Ruskem piše se „Poslu iz Sušce“ iz Moskve: V zadnjem času javlja se v vseh tukajnih krogih velika meržnja nasproti českim učiteljem, tako da ne bode nič čudnega, ako popusté vsi svoje službe, ali kakor se tukaj izražajo, da jih zapodé iz dežele. To je tem verjetnejši, ker želi sedanji minister Saburov iznebiti se slovanskih tujih učiteljev, ali kakor jih tukajšnje novine zovejo: „klasikov-karieristov“. — Žalostno je, da se morajo naši sinovi žveti na tujem, in to zaradi kruha. Po mojem mnenju zapustili bodo česki učitelji Rusko, ker jim je ondi nemogočno živeti. Te dni odšel je nek Čeh v Bolgarijo, ki je napravil izp te z dobrim vspehom, a ni dobil nobene službe. Drugi napravil je skušnjo za gimnazijo v Odesi, a je tudi še vedno brez kruha. Tudi vzgojvateljev ali domačih učiteljev je tukaj preveč, ker dajejo bogatini svoje otroke navadno v različne zavode. Sploh pa imajo učitelji česki tukaj skoro slabšo plačo nego doma narodni učitelji. Žalibog, da je gola resnica, ktere sem se sam prepričal, da časniki, ki odločujejo o tem, o teh zadevah molče. Dobro je toraj, da vsaj v domači zemlji zveste, kako je na Ruskem tujim učiteljem z rožicami postljano.

— Koliko je upokojenih penzioniranih oficirjev. Kam pride toliko denarja, ki ga za davke plačujemo? prašajo včasih ljudje. Morda jim bo to nekoliko jasneje, ako pregledamo stevilo oficirjev, ki so še v službi, in onih, ki živé v pokoju, toraj vlečejo pokojnino.

	v službi,	v pokoju
feldmaršalov je	1	—
feldcajgmajstrov	11	15
feldmaršallajtnantov	58	91
general-majorjev	111	176
polkovnikov	268	460
podpolkovnikov	299	390
majorjev	583	763
stotnikov	3248	4040
nadporočnikov	3838	1340
poročnikov	3779	900
vseh	12.196	8176.

Iz tega pregleda vidimo, da nas penzionirani oficirji skoraj več stanejo, ko oni, ki so v službi, ker v tistih stopinjah, kjer je visoka plača, je število vpokojenih viši od števila službujočih. Ker je znano, da mnogi častniki gredó v pokoj, akoravno so še trdni in bi lahko še služili, moramo pač milovati davkoplačevalce, da morajo toliko penzionistov rediti. Kdo pa kmetu ali obrtniku kako pokojnino plača?

— V Michelstadtu na Hesseskem je vmrl Karl Weyprecht, oni mož, ki je vodil našo barko, ko je šla v ledeno morje in tam našla Franc-Jožefovo deželo. Tam se je prehladil, dobil jetiko, ter počasi

hiral, dokler ni sledajč moral vmreti. Ostalo bo vedno v častnem spominu.

Za stradajoče brate na Notranjskem:

Farani Prim-kovski po č. g. župniku Humerju 30 gl. Neimenovan 1 gl., g. L. G. župnik 3 gl. Jur Jakelj, župnik 5 gl. 30 kr.

Čast, komur čast!

Bil sem hudo bolan, ter bival v šent Paulu v severni Ameriki, kjer imam svoje posestvo in kupčijo z raznim blagom. Cele dve leti sem se zdravil in obiskaval sem najboljše zdravnike blizo in daleč tega dela sveta; al moja bolezen je bila, če ne vedno hujša, gotovo pa zmiraj enaka. Ko mi ni nikakor odleglo, sklenem se podati v Evropo in tamkaj iskati pomoči in preljubega zdravlja. Veliko sem obiskal zdravnikov in zdravniških profesorjev, med temi tudi profesorja Kusmaura v Strasburgu in profesorja Tuhek-a na Dunaji. Svo-tovali so mi to in uno; večidel so me po kopelih te in one kronovine, kakor v Karlsbad na Českem in v Pruskem Bad Cleve, gonili. Vse kar so mi ukazali sem storil vestno in na tanko pa bolezen ni nič odlegla. Bil sem vedno slabši; začel sem otekati, in mislil sem, da ni več za me pomoči. Ko sem se že dve leti tudi v Evropi brez vsega vspeha zdravil, mi je moj prijatelj svetoval, naj se podam v Škocijan na Dolenskem, in naj se tamšnemu zdravniku gospodu Paulu Waraunu izročim. In res v enih mescih sem zgubil oteklino; dobil sem slast do jedi in zdaj lahko rečem, da sem popolnoma zdrav, in da se moram zopet k svoji družini v Ameriko verniti, ker se čutim prav krepkega. Imam tudi nekoliko žolčnih kamenov „Gallensteine“, ktere sem sam dobil, ker mi jih je zdravnik gospod Waraun z njegovo umetno homeopatijo vedel odpraviti. Bolezen je bila konstataciana: Leberverhärtung mit Abgang von Gallensteinen.

Jaz toraj očitno spoznam, da me je gospod Waraun ozdravil in rešil smerti. Zato mu prav serčno zahvalo izrekam in kličem: Čast, komur čast!

Matija Butala.

Pri spisovatelju Matiji Majarju v Celovcu, Kalvarienberg, se dobe siedeče knjige:

Pravila, kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavjanski jezik pisanu v hervateko-serbskom narečju, tako da književen Slovenec tako lahko razume, kakor bi knjiga bila spisana po slovenski. V Ljubljani 1848, v osmini, strani 130, velja 50 kr.

Sveta brata Ciril i Metod slavjanska apostola, tisučletni spomenik od leto 863. Na jednej strani s latinskimi, na drugej s cirilskimi pismenkami, tiskana v narečju hrvatsko-serbskom, književnomu Slovcu jako lahko razumljivom. V Zlatnom Pragi, 1864 v 12tini, strani 176. Pameti godna knjižica tiskana pred 18 leti in razlaga slavno encykliko Njih Svetosti papeža Leona od 30. sept. 1880. Velja 50 kr.

Uzajemni pravopis slavjanski, to je slovnica ali mluvnica slavjanska. Obsega pet slovníc: cerkveno-slovensko, rusko, horvatsko-serbsko, česko in poljsko. V lahko razumljivom horvatsko-srbskom jeziku. V Zlatnom Pragi 1865 v osmini, strani 136, velja 2 gld.

Slavjan, časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i prosvetljene. Polo sastavkov s latinskimi, polo s cirilskimi pismenkami, v jako razumljivom horvatsko-serbskom jeziku zanimivoga obsega. V Celovcu 1873, 1874, 1875; v osmini, strani 160. Velja letnik po znižanej ceni vsak zvezek mesto 3 gld., 2 gold.

Cerkvena ura,

ravnokar izdelana po moji novi iznajdbi, je na ogled izpostavljena pri gosp. Töniesu na Dunajski cesti.

Kdor si jo želi ogledati, naj blagovoli se tu sem potruditi prihodnji teden do 9. aprila.

Urban Aybel,
urar v St. Vidu p. Zatične.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.